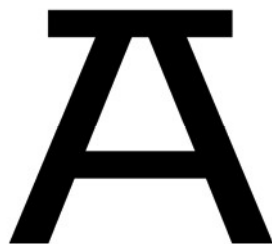

АГРОЗНАЊЕ

Agro – knowledge Journal

University of Banjaluka

Faculty of Agriculture

ISSN (Print) 1512-6412
ISSN (Online) 2233-0070

ИЗДАВАЧ - PUBLISHER

Универзитет у Бањалуци
ПОЉОПРИВРЕДНИ ФАКУЛТЕТ
University of Banja Luka, Faculty of Agriculture

Телефон: (051) 330901
Телефакс: (051) 312 580
E-mail: agroznanje@gmail.com
Web: www.agroznanje.com

Бања Лука, Република Српска, Булевар војводе Петра Бојовића 1А
Banja Luka, Republic of Srpska, Bulevar vojvode Petra Bojovica 1A

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК
MANAGING EDITOR

Проф. др Никола Мићић
Prof. dr Nikola Mičić

РЕДАКЦИОНИ ОДБОР
EDITORIAL BOARD

Dr Martina Bavec	Dr Wim Heijman	Dr Norber Lukač	Dr Драгоја Радановић
Dr Hrabin Bachev	Dr Inger Hjaltnanson	Dr Ивана Максимовић	Dr Љубомир Радош
Dr Dominique Barjolle	Dr Emir Hodzic	Dr Зоран Марковић	Dr Борислав Раилић
Dr Климе Белески	Dr Janez Hribar	Dr Михајло Марковић	Dr Gheorghe Savin
Dr Миленко Блескић	Dr Alban Ibraliu	Dr Драгутин Матаругић	Dr Благоје Станчић
Dr Borut Bohanec	Dr Соња Ивановска	Dr Vladimir Meglič	Dr Silvia Strajeru
Dr Васо Бојанић	Dr Васкрсије Јањић	Dr William H. Meyers	Dr Ружица Стричевић
Dr Драго Цвијановић	Dr Бранка Јаворник	Dr Никола Мићић	Dr Franci Štampar
Dr Миле Дардић	Dr Томислав Јемрић	Dr Драган Микавица	Dr Бранкица Тановић
Dr Миланка Дринић	Dr Стоја Јотановић	Dr Стево Мирјанић	Dr Eva Thorn
Dr Гордана Ђурић	Dr Марија Клопчич	Dr Драгутин Мијатовић	Dr Pavel Tlustoš
Dr Душка Делић	Dr Десимир Кнежевић	Dr Небојша Новковић	Dr Вида Тодоровић
Dr Emil Ertjavec	Dr Данијела Кондић	Dr Александар Остојић	Dr Мирјана Васић
Dr Elezar Fallik	Dr Златан Ковачевић	Dr Павол Отерка	Dr Зорица Васиљевић
Dr Daniel Falta	Dr Илија Комљеновић	Dr Нада Парађиковић	Dr Жељко Вашко
Dr Ђорђе Гагарић	Dr Lilya Kgesteva	Dr Борис Пашалић	Dr Божо Важић
Dr Мирослав Грубачић	Dr Недељко Латиновић	Dr Анка Поповић Врањеш	Dr Matteo Vittuari

ИЗДАВАЧКИ САВЈЕТ

Стево Мирјанић, *Пољопривредни факултет Бања Лука*; Душко Јакшић, *Економски институт Бања Лука*; Ненад Сузић, *Филозофски факултет Бања Лука*; Владимир Лукић, *Грађевински факултет Бања Лука*; Рајко Латиновић, *приватни предузетник Бања Лука*; Родољуб Тркуља, *Ветеринарски институт Бања Лука*; Јово Стојчић, *Пољопривредни институт РС Бања Лука*; Синиша Марчић, *Филозофске науке*; Милован Антонић, *журналиста 33 Агићи*; Саво Лончар, *Влада Републике Српске*; Александар Остојић, *Пољопривредни факултет Бања Лука*; Весна Милић, *Пољопривредни факултет Источно Сарајево*; Винко Богдан, *Министарство науке и технологије Републике Српске*; Ђојо Арсенић, *Комора агронома Републике Српске*; Миленко Шарић, *Центар за развој и унапређење села Град Бања Лука*.

ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК
TECHNICAL EDITOR

Јелена Давидовић, дипл. инж.
Jelena Davidović, dipl.ing.

ПРЕВОДИЛАЦ/ЛЕКТОР/КОРЕКТОР
TRANSLATOR/EDITOR/PROOFREADER

мр Јелена Бркић, проф. јез. и књиж.
Jelena Brkić, MA (Lang. & Lit.)

ПРЕЛОМ И ШТАМПА
LAYOUT AND PRINTING

 GRAFOMARK
LAKTAŠI

Часопис „Агрознање“ се цитира у издањима CAB International Abstracts
The Journal „Agroznanje“ is cited in CAB International Abstracts

Штампање часописа суфинансира Министарство науке и технологије Републике Српске
The Journal is financially supported by the Ministry of Science and Tehnology of the Republic of Srpska

САДРЖАЈ / CONTENTS

ОРИГИНАЛНИ НАУЧНИ РАДОВИ / ORIGINAL SCIENTIFIC PAPERS

Небојша Марковић, Зоран Атанацковић Fertility Variation of Prokupac Cultivar Under Influence of Different Rootstocks ..... Варирање родности сорте Прокупац под утицајем различитих лозних подлога	171
Мирјана Стојановић, Драган Милатовић, Мирко Кулина, Златка Алић – Џановић Susceptibility of Sweet Cherry Cultivars to Rain Induced Fruit Cracking in Region of Sarajevo ..... Осјетљивост сорти трешања изложених киши на пуцање плода у сарајевској регији	179
Вучета Јаћимовић, Небојша Недић, Марија Радовић, Тина Божовић Significance of Bees in Pollination and Yield Increase of Old Plum and Apple Cultivars ..... Значај пчела у опрашивању и повећању приноса старих сорти шљиве и јабуке	185
Јосип Ћота, Миле Дардић, Милана Шил Genotype Specificity of Yield of Potato Tubers for Sale ..... Генотипске специфичности приноса конзумних кртола кромпира	195
Биљана Рогоћ, Божо Важић, Мила Савић, Небојша Савић, Марина Стаменковић Радак Effective Population Size in Busha and Gatačko Cattle from Herzegovina: Ecological and Molecular Approach ..... Ефективна величина популације буше и гатачког говцета: еколошки и молекуларни приступ	205
Марија Ћосић, Невенка Ђуровић, Ружица Стричевић, В. Мужевић Influence of Mulching on Canopy Temperature of Peppers and Tomato in Terms of Several Variants of Irrigation ..... Утицај мулчирања на температуру биљног покривача паприке и парадајза у условима више варијанти наводњавања	213
Sándor Somogyi, András Ricz Lessons Concerning Creative Economy ..... Лекције из креативне економије	223
Кристина Кошић, Радован Пејановић, Гордана Радовић Importance of Messuages for Rural Tourism of Vojvodina ..... Значај салаша за рурални туризам Војводине	231
Гордана Радовић, Радован Пејановић, Адриана Радосавац Role of State in Rural Tourism Development in Republic of Srpska ..... Улога државе у развоју руралног туризма у Републици Српској	241
Драган Брковић, Мариан Хамада Evaluation of LEADER Program in Slovak Republic - Study of LAG "Vršatec" Case ..... Евалуација "LEADER" програма у Републици Словачкој - студија случаја LAG-а "Вршатец"	251
Небојша Новковић, Беба Мутавић, Драган Иванишевић Development of Vegetable Production in Vojvodina Region ..... Развој повртарства у Војводини	261

Улога државе у развоју руралног туризма у Републици Српској

Гордана Радовић¹, Радован Пејановић¹, Адриана Радосавац¹

¹*Пољопривредни факултет, Универзитет у Новом Саду, Србија*

Сажетак

Циљ рада је да представи улогу државе у развоју руралног туризма у Републици Српској. Рурални туризам обухвата све туристичке активности које се могу реализовати у руралним подручјима. Развојем руралног туризма смањује се незапосленост, омогућава валоризација рада жена у сеоским домаћинствима, омогућава развој локално-економских заједница, а тиме и смањују разлике у регионалној развијености. Приоритетан услов за развој руралног туризма је снажна стратешка и финансијска подршка државе, која треба да креира потребан амбијент и промовише одређени концепт развоја. У протеклом периоду у Републици Српској формиране су нормативне претпоставке за развој руралног туризма, а финансијска подршка републичких и органа локално-економских заједница била је недовољна за снажнији развој овог вида туризма.

Кључне речи: рурални туризам, развој, улога државе, Република Српска

Увод

Према подацима у доступној литератури у Републици Српској има 2.625 села, која се међусобно разликују по физиономији, функционалности и културним обележјима, али сва имају реалну шансу за развој руралног туризма. У погледу физиономије разликујемо села: (а) низијског - панонског типа (села у Посавини и Семберији); (б) села разбијеног типа у брдско-планинским подручјима и (в) села херцеговачког типа која у основи имају физиономију медитеранског типа (Пашалић, С. и Д.) северном делу Републике Српске сеоска домаћинства имају већи број чланова, повољније су старосне и образовне структуре, док је у брдско-планинском подручју просечно домаћинство мање, често старачко, самачко, домаћинство слабе економске моћи и нижег степена образовања, што није добра основа за развој сеоског, етно- и ско-туризма, где одговарајући кадар представља кључну претпоставку развоја. (Министарство

пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске [МПШВРС], 2009) Жене чине више од половине од укупног броја становника у руралним подручјима (Влада Републике Српске [ВРС], 2009).

Таб. 1. Категоризација територије Републике Српске према проценту руралности
Categorization of Republic of Srpska territory by the percentage of rurality

Категорија <i>Category</i>	Густина насељености <i>Population density</i>	% територија км ² <i>% territory km²</i>	% од укупног броја становника <i>% of total population</i>
Претежно урбано подручје <i>Mostly urban area</i>	>100 стан./ км ² >100 p./ km ²	19,07%	46,10%
Делимично урбано подручје <i>Partly urban area</i>	50-100 стан./ км ² 50-100 p./ km ²	26,01%	31,02%
Претежно рурално подручје <i>Mostly rural area</i>	0-50 стан./ км ² 0-50 p./ km ²	52,62%	23,92%

Извор: Стратешки план руралног развоја Републике Српске за период 2009.-2015. година
Source: Strategic plan for rural development in Republic of Srpska for the period 2009-2015

Република Српска има компаративне предности за развој руралног туризма. У првом реду ту истичемо: (а) природне лепоте; (б) разноликост сеоских насеља (села панонског, брдско-планинског и медитеранског типа); (в) традиционалну гостољубивост; (г) аутентичну гастрономију; (д) богато културно-историјско наслеђе; (ђ) сачувану традицију старих заната; (е) многобројне манифестације које се одржавају у руралним подручјима. Манифестације традиционално окупљају неколико хиљада гостију и представљају велики потенцијал за развој руралног туризма (Грмечка коридра, Невесињска олимпијада, Кочићев збор, Дани косидбе на Балкани код Мркоњић града). Ограничења за развој руралног туризма у Републици Српској су: (а) субјекти који се баве руралним туризмом, пре свега, сеоска домаћинства не располажу потребним финансијским средствима која би усмерили у бржи развој овог вида туризма; (б) неизграђеност инфраструктуре; (в) непостојање пратећих туристичких садржаја; (г) недовољна развијена свест код локалног становништва о значају културно-историјског наслеђа; (д) неповезаност манифестација са другим туристичким садржајима; (ђ) неразвијен маркетинг и (е) проблем доступности дестинација у зимском периоду.

Циљ рада је да представи улогу државе у развоју руралног туризма у Републици Српској у досадашњем периоду с обзиром на то да је приоритетан услов за развој туризма уопште, а посебно руралног, снажна стратешка и финансијска подршка државе. Пејановић и Његован (2011) навели су да држава треба да креира потребан амбијент и промовише оријентацију на одређени концепт развоја. У том циљу у раду ће бити приказана постојећа нормативна,

регулативна, стратешка и финансијска подршка државе, као и стратешка и финансијска подршка појединих локално-економских заједница на територији Републике Српске, развоју руралног туризма. Основна хипотеза од које се полази у истраживању гласи да је за развој руралног туризма, који иницира и диверзификацију руралне економије и развој мултифункционалне пољопривреде, неопходна снажна стратешка и финансијска подршка државе. У циљу доказивања постављене хипотезе у истраживању ће бити коришћене аналитичко-емпиријске и компаративне методе. Истраживачко ограничење представља немогућност истраживања у дужем временском интервалу с обзиром на то да је финансијска подршка државе развоју руралног туризма у Републици Српској, према доступним подацима до којих смо дошли у поступку истраживања, уведена тек 2008. године. Стога, је истраживање спроведено у временском оквиру 2008-2012.година. Практична примена приказаног истраживања је чињеница да оно омогућава поређење улоге државе у развоју руралног туризма у Републици Српској са државном подршком развоју овог вида туризма у земљама у окружењу.

Нормативни оквир за развој руралног туризма

Влада Републике Српске је у претходном периоду усвојила неколико закона и стратегија, којима је подржан развој руралног туризма, имајући у виду чињеницу да је развој туризма у оквиру сеоских домаћинстава један од темељних носилаца интегралног развоја руралних подручја, односно развоја мултифункционалне пољопривреде.

Развој руралног туризма на подручју Републике Српске је нормативно, регулативно и стратешки дефинисан у следећим документима: (а) Закону о туризму (Сл.гласник РС бр.70/2011); (б) Закону о угоститељству (Сл.гласник РС бр.15/2010, 57/2012); (в) Стратегији развоја туризма Републике Српске за период 2011-2020.година; (г) Стратешком плану руралног развоја Републике Српске за период 2010.-2015.година; (д) Уредби о упису у регистар сеоских домаћинстава и пружаоца угоститељских услуга у апартманима, кућама за одмор и собама за изнајмљивање (Сл.гласник РС бр.87/2010) ; (е) Правилнику о условима за пружање услуга у сеоском домаћинству (Сл.гласник РС бр.77/2010). Закон о туризму (2011), члан 53. дефинише да се „...у сеоском туризму могу пружати туристичке услуге боравка туриста ради одмора и рекреације са могућношћу учествовања у активностима на селу у складу са овим законом и прописима из области угоститељства“. У оквиру Стратегије развоја туризма Републике Српске у периоду од 2010. до 2020.година, међу приоритетним облицима туризма, сеоски туризам је постављен на прво место. У Стратегији је наведено да је у циљу развоја руралног туризма потребно обезбедити препознатљивост туристичких манифестација, поставити очување традиције, културних и амбијенталних вредности као основу за развој руралног туризма, те дефинисати модел туристичког етно-села. У циљу развоја руралног туризма, према истом

извору, потребно је и обезбедити заједничко деловање у циљу развоја и промоције овог вида туризма, те подстицати израду предмета кућне радиности и туристичких сувенира. Такође, потребно је и донети Стратегију развоја руралног туризма.

Закон о угоститељству дефинише сеоско домаћинство као домаћинство које је организовано као породично пољопривредно газдинство и у коме његови чланови учествују у пружању угоститељских услуга. Туристичка делатност се, у оквиру сеоског домаћинства, наслања на пољопривреду с обзиром на то да ова домаћинства, претежно, у угоститељској понуди имају пољопривредно-прехранбене производе из сопствене производње. Закон о угоститељству прописује и да у сеоском домаћинству могу да се пружају услуге смештаја, припремања и служења хране. Закон прописује да у оквиру пружања услуга смештаја, у сеоском туризму може да буде максимално 15 смештајних капацитета у једном сеоском домаћинству, али да оно може да прими организоване туристичке групе и до 50 гостију, који не користе услуге смештаја, већ само угоститељске услуге, односно услуге припремање и служење хране и пића. Такође, Законом о угоститељству (2010, 2012) је прописано да угоститељски објекти у оквиру сеоског домаћинства подлежу обавезној категоризацији.

Стратешким планом руралног развоја Републике Српске за период 2010.-2015. година дефинисани су стратешке циљеви Републике Српске на подручју руралног развоја у периоду до 2015. године. Стратешки циљеви руралног развоја су: (1) побољшање конкурентности пољопривреде и шумарства; (2) очување природе и рационално газдовање природним ресурсима; (3) побољшање услова живота и увођење веће разноликости код остваривања прихода у руралној економији. Подршка развоју сеоског туризма је дефинисана у оквиру трећег стратешког циља наведене Стратегије, и односи се на подршку изградњи смештајних капацитета сеоског туризма и изградњи специфичне сеоске инфраструктуре.

Финансијска подршка државе развоју руралног туризма

Стратегија развоја туризма Републике Српске прецизира да је у циљу снажнијег развоја туризма неопходно из буџета Републике Српске обезбедити средства за: (а) учешће у финансирању израде одговарајућих просторних планова туристичких простора, програма развоја туризма и урбанистичких планова туристичких места; (б) учешће у финансирању промотивних активности туристичких простора и туристичких места у земљи и иностранству; (в) учешће у финансирању пројеката заштите животне средине и културне баштине туристичких простора и туристичких места и (г) унапређење туристичке инфраструктуре (Универзитет у Бањој Луци [УБЛ], 2009). Подршка развоју сеоског туризма у Републици Српској обезбеђује се преко буџета Министарства

пољопривреде, шумарства и водопривреде, као и Министарства трговине и туризма.

Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске од 2008. године, у оквиру мера подршке руралном развоју, реализује континуирану подршку развоју сеоског туризма. У периоду од 2008. до 2012. године за ову намену из буџета за пољопривреду и рурални развој издвојено је 372.648 КМ (подстицајних – бесповратних средстава) за суфинансирање 63 пројекта (МПШВРС, допис број 12.03.4-773/13 од 31.01.2013.године) Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске доноси сваке године Правилник о условима и начину остваривања новчаних подстицаја за развој пољопривреде и села где су предвиђени и подстицаји за унапређење и развој услуга руралног туризма.

Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде је, према Акционом плану за реализацију Стратешког плана руралног развоја Републике Српске за период од 2010. до 2015. године, у оквиру планираних задатака навело и обезбеђење средстава за покретање активности у циљу развоју руралног туризма, као важног сегмента развоја руралних подручја и то кроз мере: промоције руралног туризма; унапређење капацитета за пружање туристичко-угоститељских услуга и подршку организовању и унапређењу знања и вештина за пружање туристичко-угоститељских услуга (МПШВРС, 2009).

Министарство трговине и туризма Републике Српске сваке године додељује бесповратна новчана средства у циљу формирања нових и унапређења постојећих садржаја и квалитета туристичких производа, те између осталог финансира и пројекте из области руралног туризма. Министарство је у 2012. години финансирало, по основу јавног конкурса за финансирање пројекта из области туризма, укупно 78 пројеката, од којих су 11 из области руралног туризма, што чини 14% од укупног броја пројеката (Списак финансираних пројеката по основу јавног конкурса за финансирање пројеката из области туризма у 2012.години). У оквиру наведених пројеката, осам се односило на реконструкцију и адаптацију постојећих и изградњу нових угоститељских објеката типа „сеоско домаћинство“ (Министарство трговине и туризма Републике Српске [МТТРС], допис број 14-.01-08-4339/12 од 05.12.2012.године). Министарство трговине и туризма подстиче и предузетнике који желе да уђу у рурални туризам (њихов интерес је последњих година био у благом порасту), али уведени су и подстицаји за туристичке агенције, као и за туристичке организације које промовишу рурални туризам (Драгојловић, 2012).

Подршка локално-економских заједница развоју руралног туризма

Поједине општине у Републици Српској су препознале значај руралног туризма и израдиле су, а делимично и реализовале развојне пројекте. Према доступним подацима, подршку развоју руралног туризма у своје развојне документе, али и буџете, уврстиле су општине: Бијељина, Соколац, Требиње,

Калиновник, Рогатица, Кнежево, Шипово, Козарска Дубица, али и град Бања Лука, која на свом ширем подручју има руралних општина са добрим предусловима за развој руралног туризма.

Стратегија развоја туризма општине Бијељина у оквиру стратешког циља - унапређење туристичког производа заснованог на одрживом развоју планира и развој руралног туризма. Ова општина планира да у развој овог вида туризма у периоду 2015-2017. година укупно уложи 50.000 КМ и то за: (а) реконструкцију и адаптацију постојећих сеоских газдинстава у сврху регистрације туристичког субјекта; (б) изградњу нових објеката на сеоском газдинству у сврху регистрације туристичког субјекта и (в) подстицаје за пројекте етно туризма (МГТРС, 2012). На територији општине Бијељина налази се најпознатија туристичка дестинација руралног туризма у Републици Српској – етно село „Станишићи“.

Према подацима из Стратегије развоја туризма општине Соколац, ова општина рурални туризам поставља као један од приоритетних праваца развоја туризма с обзиром на то да Соколац има веома добар потенцијал за развој руралног туризма. Међутим, да би компаративне предности биле претворене у конкурентске потребно је, према ставовима наведеним у Стратегији: (а) формирати асоцијацију сеоских домаћинстава која пружају туристичке услуге; (б) увести мере стимулације инвестирања; (в) активније промовисати рурални туризам; (г) могући развој руралног туризма могао би се остварити по моделу етно села, високог квалитета туристичког производа и туристичких услуга (Романијско етно-село); (д) потребно је изградити једно заједничко продајно место на атрактивној локацији место где би се продавали пољопривредни производи и сувенири нпр. Романијска етно кућа која би се иградила на Романији; (ђ) осмислити сопствени сувенир који би био препознатљив и занимљив туристима и колекционарима. Потенцијална Романијска етно кућа, могла би да представља квалитетан туристичко -угоститељски комплекс и предуслов за развој различитих видова туризма на нивоу целе регије (Стратегија развоја туризма општине Соколац за период 2013-2020.).

Општина Требиње је уврстила развој руралног туризма у приоритете развоја ове општине. Туристичка организација је, у том циљу, урадила идејни пројекат оживљавање етно села Увјећа због његове аутентичности и нетакнуте природе у којој се налази. Циљ пројекта је заустављање пропадања кућа уз задржавање аутентичности средине с краја 19. и почетка 20. века. По основу наведеног пројекта омогућило би се да се локално становништво укључи у његову реализацију, односно радно ангажује, укључи у пружање услуга смештаја туристима, те ангажује на производњи здравствено безбедне хране из система органске пољопривредне производње. Велики потенцијал за развој руралног туризма на теритоји општине Калиновик је Етно село – Добре Воде, а на територији општине Рогатица село Борике, где се налази ергела у којој се узгајају арапски и босанско-брдски коњи, а ергела је јединствена на целокупној територији Републике Српске. Такође, изванредан потенцијал за развој руралног туризма је територија општине Рибник, која је изузетно богата шумом, водним

ресурсима и представља прави драгуљ нетакнуте природе, а челни људи општине су управо на овим вредностима базирали израду развојних докумената.

Развој руралног туризма у Републици Српској финансира се и путем пројеката прекограничне сарадње, у које су поједине општине веома активно укључене. Тренутно су у току два пројекта. Пројекат „The Una River-Unique Resource for Sustainable Development“ је пројекат прекограничне сарадње Хрватска и Босне и Херцеговине, односно Републике Српске и то општина Козарска Дубица и Костајница. Циљ пројекта је побољшање конкурентности локалних туристичких потенцијала стварањем заједничке туристичке понуде уз доњи ток реке Уне и то кроз валоризацију заједничке природне баштине и промоцију концепта одрживог развоја, а обухваћен је и развој руралног туризма кроз промотивне активности, инфраструктурне радове и едукације. Други, актуелни, прекогранични пројекат је пројекат на коме сарађују Републике Црна Гора и Босна и Херцеговина, односно Република Српска и то општине: Фоча, Гацко и Калиновник. Циљ пројекта је развијање индустрије туризма како би се остварила економска одрживост руралних средина и подстакла регионална сарадња (Рац и сар., 2013).

Закључак

Искоришћеност туристичких капацитета у Републици Српској је свега 20%, те је у циљу повећања укупног туристичког промета потребно и дефинисање нових туристичких производа. Свакако, да би међу њима, рурални туризам требао да има приоритетно место имајући у виду компаративне предности за овај вид туризма, којима располаже ова Република. Развој руралног туризма је део Стратегије развоја туризма Републике Српске, а о значају руралног туризма за ову Републику, говори и чињеница да је у јуну 2012. године под покровитељством Министарства трговине и туризма у Добоју и Петрову одржана Прва конференција о руралном туризму. У протеклом периоду у Републици Српској су формиране нормативне и институционалне претпоставке за развој овог вида туризма, али финансијска подршка републичких и органа локално-економских заједница била је недовољна за снажнији развој овог вида туризма. У циљу убрзанијег развоја руралног туризма у Републици Српској потребна је и реформа пореског система.

У прилог наведене тврдње је актуелни податак Агенције за посредничке, информатичке и финансијске услуге (АПИФ) из Бања Луке да у Републици Српској има свега 45 регистрованих домаћинстава која се баве руралним туризмом. Такође, према информацијама добијеним од АПИФ-а, процењује се да домаћинстава која се баве руралним туризмом има много више (да само на Јахорини има неколико стотина домаћинстава која се баве издавањем соба и апартмана) али да нису извршила регистрацију за ову делатност због неповољних пореских прописа, односно због „крутог и неселективног приступа Пореске управе, која тако регистрована домаћинства аутоматски региструје као пореске обвезнике угоститељског типа, који морају да воде књигу промета, одосно

прихода и расхода, а за то им је потребан књиговођа, што ствара минимални трошак од 300-400 евра на годишњем нивоу“ (Податак добијен електронском поштом од АПИФ-а дана 18.01.2013.)

Литература

- Влада Републике Српске, Gender centar - Центар за једнакост и равноправност полова. (2009). *Увођење родног буџетирања у Републици Српској: родно одговорна анализа буџета сектора пољопривреде и руралног развоја* (стр.55). Влада Републике Српске.
- Закон о туризму. (2011). *Службени гласник Републике Српске*, 12. јул, 2011, 70/11.
- Закон о угоститељству. (2010) *Службени гласник Републике Српске*, 15/2010 и 57/2012.
- Драгојловић М. (01.09.2012). *Рурални туризам у региону у порасту упркос мањку новца*. Преузето 18. марта, 2013. са [http://www. SETimes.com](http://www.SETimes.com)
- Пашалић, С. и Пашалић, Д. (2009). Рурална подручја као туристичке дестинације у Републици Српској, У Универзитет Синергија, *Зборник са Научног скупа са међународним учешћем Синергија, Бијељина* (стр.268-271).
- Пејановић, Р. и Његован, З., (2011). *Рурални развој и локално-економски развој АП Војводине*. Универзитет у Новом Саду, Пољопривредни факултет.
- Радовић, Г., Пејановић, Р., Кошић, К. и Његован З., (2012). *Улога државе у развоју руралног туризма у Републици Србији*. Рад презентован на Трећем међународном конгресу о руралном туризму 23.-26.маја 2012.године, Осијек, Хрватска.
- Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске. (2009). *Стратешки план руралног развоја Републике Српске за период 2010-2015.године*. Бањалука: Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске.
- Министарство трговине и туризма Републике Српке. (2012). *Стратегија развоја туризма општине Бијељина 2012-2017*. Министарство трговине и туризма Републике Српске.
- Републички завод за статистику РС. (2013). *Статистички годишњак РС за 2012. годину*. Преузето 18. марта, 2013. са <http://www.rzs.rs.ba/static/uploads/bilten/godisnjak>
- Рац, А., Абаџић, А. и Чебић, М. (2013). *Компонента ИРА II у функцији развоја руралног туризма на просторима Босне и Херцеговине*. Рад представљен на Међународном научно-стручном скупу: Јахорински пословни дани-Предузетништво, Туризам, Гастрономија, 05.-09.март 2013.
- Универзитет у Бањој Луци. (2009). *Стратегија развоја туризма Републике Српске за период 2011-2020.година*. Универзитет у Бањој Луци.

Role of State in Rural Tourism Development in Republic of Srpska

Gordana Radović¹, Radovan Pejanović¹, Adriana Radosavac¹

¹*Faculty of Agriculture, University of Novi Sad, Serbia*

Abstract

The aim of this paper is to present the role of the state in developing rural tourism in the Republic of Srpska. Rural tourism comprises all those activities in tourism which can be implemented in rural areas. Developing rural tourism cuts unemployment, facilitates valorisation of women's work in rural households, enhances the growth of local economies, which contributes to balancing the differences caused by uneven regional development. The *conditio sine qua non* for rural tourism development is strong strategic and financial support of the state, which is supposed to create favourable environment and promote the particular concept of development. As for the Republic of Srpska, the normative assumptions for rural tourism development were brought, but the financial support coming from the state authorities and local economies did not suffice for a more significant development of this tourism industry.

Key words: rural tourism, development, role of state, Republic of Srpska

Gordana Radović

E-mail address:

gordana.radovic09@gmail.com